

تدوین مدل برخی از پیشایندها و پیامدهای سازگاری زناشویی

سحر خانجانی وشکی^۱، ذبیح الله کاوه فارسانی^۲، نسیم جعفری^۳، شیما پاشا^۴، کیومرث بشلیده^۵

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: سازگاری زناشویی، نقش اساسی در زندگی زوجین دارد. سازگاری زناشویی، بر سلامتی جسمی و روانی زوجین مؤثر است و توانایی مقابله‌ی آن‌ها را با مشکلات و عوامل استرس‌زا افزایش می‌دهد. بنابراین، هدف از انجام پژوهش حاضر، تدوین مدل برخی از پیشایندها و پیامدهای سازگاری زناشویی بود.

روش‌ها: پژوهش حاضر به روش توصیفی، از نوع مطالعات همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه‌ی آماری پژوهش شامل تمام کارکنان متأهل دانشگاه اصفهان بود که از این تعداد، ۱۷۲ نفر به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. شرکت کنندگان، به پرسش‌نامه‌های امید بزرگسالان Snyder، شادی Oxford Argyle و همکاران، سازگاری زوجی Busby و همکاران، سنجش گرایش مذهبی خدایاری فرد و همکاران و مقیاس تاب‌آوری Davidson و Connor پاسخ دادند. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش الگویابی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS انجام شد.

یافته‌ها: الگوی پیشنهادی پژوهش از برازش بسیار خوبی برخوردار بود. نتایج حاکی از اثر مستقیم گرایش‌های مذهبی، تاب‌آوری، امید و شادی بر سازگاری زناشویی بود ($P < 0/01$). همچنین، نتایج نشان دهنده‌ی اثر غیر مستقیم گرایش‌های مذهبی، تاب‌آوری و امید از طریق سازگاری زناشویی بر شادی بود ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: سازگاری زناشویی یک عامل حفاظتی برای سلامت جسمی، رفاه و بهزیستی و نشانه‌ی پیشرفت و موفقیت زوجین است. با این حال، وجود این تأثیرات، بستگی به میزان سازگاری بین زوجین دارد. بنابراین، توجه به متغیرهایی همچون تاب‌آوری، گرایش‌های مذهبی و امید برای بهبود سازگاری زناشویی و ایجاد شادی و نشاط در زندگی توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: امید؛ شادی؛ سازگاری

ارجاع: خانجانی وشکی سحر، کاوه فارسانی ذبیح الله، جعفری نسیم، پاشا شیما، بشلیده کیومرث. تدوین مدل برخی از پیشایندها و پیامدهای سازگاری زناشویی. مجله دانشکده پزشکی اصفهان ۱۳۹۹؛ ۳۸ (۵۶۹): ۱۹۳-۲۰۰

مقدمه

یکی از مهم‌ترین روابط بین مرد و زن، ازدواج است. کلید اصلی موفقیت در ازدواج، سازگاری و رضایت است (۱). کیفیت ازدواج با مفاهیمی مانند سازگاری، رضایت و سطح شادی زوج‌ها مشخص می‌شود. تعریف سازگاری زناشویی (Marital adjustment)، رضایت و شادی زوج‌ها از زندگی است (۲). عوامل بسیاری بر سازگاری زناشویی مؤثر است. یکی از این عوامل، تاب‌آوری (Resilience) است. امروزه، رویکردهای مثبت‌نگر در حوزه‌ی روان‌شناسی سلامت، توجه زیادی به ظرفیت‌های

فردی و روانی دارند تا به فرد کمک کنند، در شرایط سخت و تنش‌زا مقاومت کند و دچار آسیب نشود که این مؤلفه تحت عنوان رشد پس از ضربه (Post traumatic growth) نام‌گذاری شده است (۳). تاب‌آوری، توانایی فرد برای انطباق مثبت در واکنش به شرایط استرس‌زای زندگی است (۴-۵). تعریف تاب‌آوری در زمینه‌ی خانوادگی، به سازگاری مثبت خانواده‌ها در شرایط چالش برانگیز زندگی اشاره می‌کند (۶). بنابراین، تاب‌آوری، به تسلط خانواده‌ها برای حل چالش‌های زندگی، اشاره دارد (۷). تاب‌آوری خانواده از دیدگاه سیستمی، ناشی از تعامل فرایندهای

۱- استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم انسانی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

۲- استادیار، گروه مشاوره، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران

۳- دکتری مشاوره‌ی خانواده، گروه مشاوره، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۴- گروه مشاوره، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۵- استاد، گروه روان‌شناسی صنعتی و سازمانی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

نویسنده‌ی مسؤؤل: سحر خانجانی وشکی؛ استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم انسانی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

انتخاب همسر و تأثیر متقابلی که هر زوج می‌تواند بر افزایش شادی و کاهش غم در خانواده، داشته باشد، ضروری است (۳۳-۳۲).

آن چه این پژوهش را از سایر پژوهش‌ها متمایز می‌کند، این است که برای اولین بار این متغیرها در کنار یکدیگر مورد بررسی قرار گرفته است و اغلب در پژوهش‌های پیشین، تنها به برخی از این متغیرها اشاره شده بود. همچنین، در پژوهش‌های قبلی ایجاد و افزایش شادی بیشتر به عوامل فردی بستگی داشت، اما این پژوهش به عوامل فردی و خانوادگی مؤثر بر شادی، به طور هم‌زمان توجه کرده است و در آخر، درصد ارایه‌ی یک مدل کاربردی برای استفاده‌ی پژوهشگران و درمانگران در حیطه‌ی خانواده می‌باشد. بنابراین، هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی برخی از پیشایندها و پیامدهای سازگاری زناشویی و آزمون فرضیه‌های ذیل بود:

فرضیه‌ی اول: باورهای مذهبی از طریق میانجی سازگاری زناشویی، با شادی در خانواده در ارتباط است.
فرضیه‌ی دوم: تاب‌آوری از طریق میانجی سازگاری زناشویی، با شادی در خانواده در ارتباط است.
فرضیه‌ی سوم: امید از طریق میانجی سازگاری زناشویی، با شادی در خانواده در ارتباط است.

روش‌ها

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ روش، توصیفی و همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل تمام کارکنان متأهل دانشگاه اصفهان بود. با توجه به این که تعیین کمترین حجم نمونه‌ی لازم برای مدل‌یابی معادلات ساختاری بسیار با اهمیت است، بسیاری از پژوهشگران کمترین حجم نمونه‌ی لازم را ۲۰۰ نفر اعلام کرده‌اند (۳۴). بنابراین، ابتدا پرسش‌نامه‌ها در اختیار ۲۰۰ آزمودنی قرار گرفت، اما پس از محاسبات نهایی، ۲۸ پرسش‌نامه که ناقص ارزیابی شده بودند، حذف و تحلیل بر اساس ۱۷۲ نفر انجام شد. نمونه‌ی پژوهش شامل ۱۷۲ کارمند (۶۳ زن و ۱۰۹ مرد) بود که به صورت تصادفی ساده از فهرست اسامی کارکنان متأهل دانشگاه اصفهان انتخاب شدند. ملاک‌های ورود شامل متأهل بودن، سن بین ۲۵-۴۵ سال، مدت ازدواج بیشتر از ۱ سال و عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی بود و عدم وجود ملاک‌های ورود، به عنوان ملاک خروج در نظر گرفته شد. روش آماری مورد استفاده، مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. داده‌ها از طریق الگوریتمی معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS نسخه‌ی ۲۱ (version 21, IBM Corporation, Armonk, NY) و AMOS نسخه‌ی ۱۸ تحلیل شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های مختلف استفاده شد که در ادامه شرح داده می‌شوند.

آسیب‌پذیر و فرایندهای محافظتی است که عملکرد خانواده و تمام اعضای آن را به صورت حلقوی تحت تأثیر قرار می‌دهد (۸). تاب‌آوری در مقابله با اضطراب‌های زناشویی به زوج‌ها کمک می‌کند تا خودکارآمدی، مهارت‌های ارتباطی مؤثر و توانایی حل مسأله داشته باشند (۹). در همین خصوص، پژوهش Lau و همکاران، نشان داد که تاب‌آوری یک عامل محافظتی و افزایش دهنده‌ی سازگاری زناشویی زوج‌ها می‌باشد (۱۰).

متغیر مؤثر دیگر بر سازگاری زناشویی، امید (Hope) است. امید، به عنوان نیروی قوی شخصیتی، انتظار و احساسات مثبت نسبت به آینده تعریف می‌شود (۱۳-۱۱). بنابراین، امید یک «حالت انگیزشی مثبت» است (۱۴). زوج‌های امیدوار، در حل مسایل زندگی، سازگارتر هستند (۱۵). امید در بزرگسالان، رضایت زندگی بالاتر (۱۶)، برقراری روابط مثبت و گذراندن لحظات شاد بیشتری را با خانواده و دوستان پیش‌بینی می‌کند (۱۷). نتایج پژوهش Stevens و همکاران، نشان داد کسانی که نسبت به آینده‌ی خود امیدوار بودند، از نظر روان‌شناختی سالم‌تر از کسانی بودند که امیدواری کمتری را گزارش کرده بودند (۱۸).

متغیر مرتبط دیگر، مذهب (Religion) است. Dollahite و همکاران (۱۹) و نیز Burr و همکاران (۲۰) بیان کردند که هنجارهای فرهنگی در ازدواج بیشتر تحت تأثیر آموزه‌های مذهبی است. پژوهش‌ها، از رابطه‌ی بین دین‌داری با رضایت و سازگاری زناشویی بالاتر و ثبات زندگی گزارش داده‌اند (۲۲-۱۹). سایر پژوهش‌ها به ارتباط دین با تعهد و وفاداری زناشویی بیشتر، تعارض زناشویی کمتر و کاهش خشونت‌های خانگی اشاره کرده‌اند (۲۳-۲۲). Gaunt نشان داد که زوج‌هایی که از لحاظ مذهبی شباهت‌های زیادی با هم دارند، بیشترین رضایت زناشویی را گزارش کرده‌اند (۲۴). Dollahite و Lambert دریافته‌اند که باورهای دینی، می‌تواند به حل تعارض‌های زوجین کمک کند و تشابهات مذهبی در جلوگیری از مشکلات و حل مسایل زندگی بسیار مفید بوده است (۲۵). پژوهش‌های انجام شده، حضور زوج‌ها در مراسم‌های مذهبی را به عنوان پیش‌بینی کننده‌ی رضایت و سازگاری زناشویی و کاهش خیانت زناشویی گزارش کرده‌اند (۲۸-۲۶).

متغیر دیگر، شادی (Happiness) است. یافته‌ها نشان می‌دهد افرادی که ازدواج کرده‌اند، به طور متوسط شادتر از کسانی هستند که ازدواج نکرده‌اند (۲۹). برخی از پژوهش‌های طولی، نشان داده‌اند که ازدواج اثر مثبت طولانی بر شادی دارد (۳۰). همچنین، افرادی که شاد هستند، بیشتر از کسانی که شادی کمتری دارند، ازدواج می‌کنند (۳۱). این سؤال مطرح می‌شود که «شادی در زوجین چگونه به وجود می‌آید و چه تأثیری در زندگی زناشویی دارد؟». پژوهش‌های انجام گرفته پیرامون شادی، به طور عمده، تنها بر روی عواملی که بر شادی در سطح فردی تأثیر می‌گذارند، متمرکز هستند و توجه به این عوامل، برای

تعیین و ضریب Cronbach's alpha آن را ۰/۸۹ گزارش کردند (۴۳).
مقیاس سازگاری زوجی اصلاح شده
(Revised dyadic adjustment scale): این پرسش‌نامه توسط Busby و همکاران ساخته شده و شامل ۱۴ سؤال است (۴۴). اعتبار آن به شیوه‌ی Cronbach's alpha در مطالعه‌ی Hollist و Miller بین ۰/۸۰-۰/۹۰ گزارش شد (۴۵). روایی و اعتبار آن توسط عیسی‌نژاد و همکاران مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور، ابتدا از طریق تحلیل عاملی تأییدی، روایی ساختاری پرسش‌نامه تأیید شد و اعتبار کل پرسش‌نامه، ۰/۹۲ گزارش گردید (۴۶).

یافته‌ها

نتایج حاصل از اطلاعات جمعیت شناختی نشان دهنده‌ی آن بود که بیشترین افراد گروه نمونه در سنین ۳۵-۲۷ سال (۴۶/۵ درصد) قرار داشتند و بیشترین افراد نمونه دارای مدرک لیسانس (۴۰/۱ درصد) بودند. همچنین، بیشترین طول مدت ازدواج بین ۱-۵ سال (۴۶/۵ درصد) بود. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی میان متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آمده است.

طبق مندرجات جدول ۲، χ^2 بر درجات آزادی ۱/۲۰۱ که بر اساس گزارش Schumacker و Lomax مبنی بر پیشنهاد ۱-۵ به عنوان مقدار قابل قبول، مقدار خوبی است (۴۷). مقدار شاخص‌های دیگر مانند (GFI) Goodness of fit index، (CFI) Comparative fit index و (AGFI) Adjusted goodness of fit index به ترتیب ۰/۹۹۷ و ۰/۹۳۹ است و چون به عدد یک نزدیک هستند، حاکی از برازش خوب این مقادیر است. شاخص ریشه‌ی دوم مربعات باقی‌مانده (RMSEA) یا Root mean square error of approximation ۰/۳۴۴ است که مقدار آن هر چه به صفر نزدیک‌تر باشد، نشانه‌ی برازندگی خوبی است. در مجموع، با توجه به گزارش این شاخص‌ها، مدل اصلاح شده از برازش بسیار قابل قبولی برخوردار است.

پرسش‌نامه‌ی امید بزرگسالان (Adult hope questionnaire): این مقیاس توسط Snyder و همکاران در ۱۲ گویه، شامل ۴ گویه برای تفکر عامل، ۴ گویه برای سنجش مسیرها و ۴ سؤال انحرافی، برای افراد بالای ۱۵ سال طراحی شد. دامنه‌ی نمرات بین ۶۴-۸ می‌باشد. Snyder و همکاران، ضریب Cronbach's alpha را بین ۰/۸۶-۰/۷۴ گزارش داد (۳۵). در ایران، کرمانی و همکاران، این ضریب را معادل ۰/۸۶ به دست آوردند (۳۶).

پرسش‌نامه‌ی شادی Oxford (Oxford happiness questionnaire): این پرسش‌نامه توسط Argyle و Crossland طراحی شده و شامل ۲۹ سؤال است که بین ۳-۰ نمره‌گذاری می‌شوند. نمره‌ی هر آزمودنی بین ۸۷-۰ قرار می‌گیرد (۳۷). Argyle و Lu ضریب Cronbach's alpha مقیاس شادکامی را ۰/۹۲ گزارش دادند (۳۸). همچنین، ضیاپور و همکاران، این ضریب را معادل ۰/۸۷ گزارش کردند (۳۹).

پرسش‌نامه‌ی گرایش مذهبی (Religious tendency questionnaire): اولین نسخه‌ی این مقیاس توسط خدایاری فرد و همکاران، شامل ۴۰ ماده و ۶ زیر مقیاس ساخته شد (۴۰). اما ابراهیمی در پژوهشی تعداد این سؤالات را به ۲۵ سؤال و در چهار زیر مقیاس (عبادت، جهان‌بینی، اخلاقیات و معنویت درونی) کاهش داد. وی پایایی این مقیاس را به کمک ضریب Cronbach's alpha معادل ۰/۹۴ گزارش کرد (۴۱).

مقیاس تاب‌آوری Connor-Davidson (Connor-Davidson resilience scale): این مقیاس، توسط Davidson و در ۲۵ گویه طراحی گردید. روش نمره‌گذاری آن بر اساس مقیاس لیکرت از صفر (کاملاً نادرست) تا چهار (همیشه درست) است که کمینه و بیشینه‌ی نمرات آن بین ۱۰۰-۰ می‌باشد. نمره‌ی بالاتر نشان دهنده‌ی تاب‌آوری بالاتر است. Connor و Davidson ضریب Cronbach's alpha را معادل ۰/۸۹ گزارش کردند (۴۲). حبیبی و صفرزاده، این مقیاس را برای استفاده در ایران انطباق دادند. آنان ضریب همبستگی هر گویه با نمره‌ی کل به جزء گویه‌ی ۳ را بین ۰/۶۴-۰/۴۱

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی میان متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین \pm انحراف معیار				
	۱	۲	۳	۴	۵
۱- گرایش مذهبی	۷۳/۵۷ \pm ۲۰/۱۱				
۲- تاب‌آوری	$r = ۰/۳۷۰$ $P < ۰/۰۰۱$	۶۱/۰۴ \pm ۱۸/۹۰			
۳- امید	$r = ۰/۴۰۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۵۴۰$ $P < ۰/۰۰۱$	۲۲/۴۷ \pm ۳/۷۷		
۴- شادی	$r = ۰/۳۹۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۶۴۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۴۹۰$ $P < ۰/۰۰۱$	۵۱/۵۵ \pm ۱۴/۶۱	
۵- سازگاری زناشویی	$r = ۰/۴۵۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۶۶۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۵۴۰$ $P < ۰/۰۰۱$	$r = ۰/۷۰۰$ $P < ۰/۰۰۱$	۵۳/۹۸ \pm ۱۳/۲۴

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش

شاخص مدل	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	CFI	RMSEA
مدل پیشنهادی	۵۵/۹۶	۱۵	۳/۷۳۰	۰/۹۳۴	۰/۸۴۲	۰/۹۶۱	۰/۱۲۶
مدل اصلاح شده	۱۶/۸	۱۴	۱/۲۰۱	۰/۹۷۶	۰/۹۳۹	۰/۹۹۷	۰/۰۳۴

GFI: Goodness of fit index; AGFI: Adjusted goodness of fit index; CFI: Comparative fit index; RMSEA: Root mean square error of approximation

پیامد شناسایی شد، در ارتباط بود.

پیرامون فرضیه‌ی اول مبنی بر این که باورهای مذهبی از طریق میانجی سازگاری زناشویی موجب شادی در خانواده می‌شود، باید بیان کرد که زوج‌هایی که با هم در مراسم‌های مذهبی شرکت می‌کنند و معتقدند که ازدواج بازتابی از اراده‌ی خداوند است، چنین شناختی به سازگاری زناشویی آن‌ها کمک بسیاری می‌کند؛ چرا که وقتی زوج‌ها حضور خداوند را در روابطشان احساس می‌کنند، انگیزه‌ی بیشتری برای محافظت از روابط زناشویی می‌یابند (۲۲). افراد متأهلی که به ازدواج به عنوان یک امر الهی نگاه می‌کنند، از زندگی زناشویی خویش راضی‌تر هستند و کمتر درگیر عوامل استرس‌زای بیرونی می‌شوند (۴۹-۴۸).

Mahoney و همکاران، در پژوهشی دریافتند زوج‌هایی که با هم در فعالیت‌های مذهبی مشترک شرکت می‌کنند، رضایت زناشویی بیشتر و تعارض کمتری را تجربه می‌کنند (۵۰). Heaton نیز نشان داد که حضور زن و شوهر در مراسم‌های مذهبی، ارتباط مثبت و معنی‌داری با سازگاری و رضایت زناشویی دارد (۵۱). پژوهش‌هایی به اهمیت شباهت‌های مذهبی اشاره دارند که نشان دهنده‌ی اهمیت این مسأله است؛ به طوری که Williams و Lawler، بیان داشتند که تفاوت‌های مذهبی میان زوج‌ها با رضایت زناشویی رابطه‌ی معکوسی دارد (۵۲). Sullivan، نشان داد که افراد با گرایش مذهبی بالاتر، نسبت به افراد با گرایش مذهبی پایین‌تر، ثبات زناشویی بیشتری دارند و شادتر هستند (۵۳).

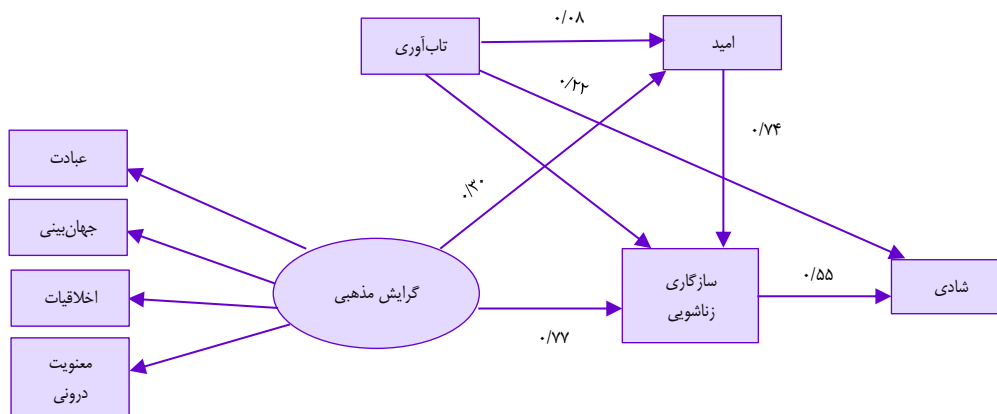
ضرایب Regression استاندارد مدل اصلاح شده در شکل ۱ نشان داده شده است.

در ادامه، برای بررسی نقش میانجی سازگاری زناشویی در رابطه‌ی بین تاب‌آوری و امید با مذهبی و امید با شادی، از آزمون Bootstrap در نرم‌افزار AMOS نسخه‌ی ۱۸ استفاده شد. یک فرض زیربنایی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر، وجود چند مسیر غیر مستقیم یا واسطه‌ای است که نتایج به دست آمده از مطالعه‌ی حاضر را می‌توان در جدول ۳ مشاهده نمود.

بر اساس کمینه و بیشینه‌ی فاصله‌ی اطمینان برای سازگاری زناشویی به عنوان متغیر میانجی بین مذهب و شادی، تاب‌آوری و شادی و امید و شادی، در سطح اطمینان ۹۵ درصد و تعداد نمونه بر اساس نمونه‌گیری مجدد آزمون Bootstrap، ۵۰۰۰ مورد است. بنابراین، با توجه به سطح معنی‌داری آماری معادل $P < ۰/۰۵۰$ ، سازگاری زناشویی، نقش میانجی میان گرایش مذهبی، تاب‌آوری و امید با شادی را دارد (جدول ۳).

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر، تدوین مدل برخی از پیشایندها (امید، تاب‌آوری، گرایش‌های مذهبی) و پیامدهای (شادی) سازگاری زناشویی بر روی کارکنان متأهل دانشگاه اصفهان بود. مطابق با شکل ۱، مذهب، تاب‌آوری و امید به عنوان سه متغیر پیشایندهی از طریق متغیر سازگاری زناشویی به عنوان میانجی با متغیر شادی که در این پژوهش با عنوان متغیر

شکل ۱. ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی پژوهش

جدول ۳. نتایج آزمون Bootstrap برای مسیرهای واسطه‌ای

مقدار P	کمیینه- پیشینه	اثر غیر مستقیم	اثر مستقیم	کل اثر	شادی	سازگاری زناشویی	تاب‌آوری
< ۰/۰۰۱	۰/۱۶-۰/۳۵	۰/۲۶	۰/۳۳	۰/۲۶	شادی	سازگاری زناشویی	تاب‌آوری
< ۰/۰۰۱	۰/۱۳-۰/۳۹	۰/۲۷	۰/۲۵	۰/۲۷	شادی	سازگاری زناشویی	گرایش مذهبی
< ۰/۰۰۱	۰/۴۷-۱/۳۳	۰/۹۰	۰/۲۶	۰/۹۰	شادی	سازگاری زناشویی	امید

سطح بالایی از شادی را گزارش می‌کنند (۵۸).

از نقاط قوت این پژوهش، ارایه ی مدل کاربردی برای مشاوران و روان‌شناسان خانواده است. از این رو، استفاده از نتایج آن در آموزش و درمان‌های زوجی، سبب بهبود روابط زناشویی و کاهش میزان طلاق می‌گردد. از دیگر نقاط قوت آن، شناسایی متغیرهایی است که می‌توانند به طور مستقیم و غیر مستقیم بر شادی اثر بگذارند؛ به عنوان مثال، افزایش گرایش‌های مذهبی، امید و تاب‌آوری، باعث افزایش سازگاری زوجین می‌شود و سبب می‌گردد شادی بیشتری را تجربه کنند. از جمله کاربردهای این پژوهش، کاهش تعارضات زناشویی، شناسایی متغیرهای مرتبط با سازگاری زناشویی و بالا بردن سطح شادی فردی و خانوادگی است؛ چرا که شادی باعث کاهش افسردگی و بهبود وضعیت جسمی و روانی زنان و مردان می‌شود.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر، مقطعی بودن پژوهش، جامعه‌ی آماری محدود به قشر کارمندان و محدودیت سنجش، تنها به وسیله‌ی پرسش‌نامه می‌باشد. پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آینده، با بررسی‌های طولی، استفاده از ابزارهای دیگر مانند مصاحبه و همچنین در سایر نمونه‌ها، پژوهش‌هایی در این زمینه انجام شود.

نتیجه‌گیری

سازگاری زناشویی یک عامل حفاظتی برای سلامت جسمی، رفاه و بهزیستی و نشانه‌ی پیشرفت و موفقیت زوجین است. با این حال، وجود این تأثیرات، بستگی به میزان سازگاری بین زوجین دارد. بنابراین، توجه به متغیرهایی همچون تاب‌آوری، گرایش‌های مذهبی و امید برای بهبود سازگاری زناشویی و ایجاد شادی و نشاط در زندگی توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از تمام کارکنان دانشگاه اصفهان به خاطر همکاری در این پژوهش تشکر و قدردانی نمایند. شایان ذکر است که پژوهش حاضر با منافع شخصی نویسندگان ارتباطی نداشته است.

پیرامون فرضیه‌ی دوم، تاب‌آوری از طریق میانجی سازگاری زناشویی، موجب شادی در خانواده می‌شود، می‌توان گفت که این متغیر به طور مستقیم بر سازگاری زناشویی اثر گذاشته و همسو با یافته‌های مطالعات دیگر (۷، ۵۴) است. از آن جایی که زوجها اغلب مشکلات بسیاری را در زندگی زناشویی تجربه می‌کنند، تاب‌آوری به آن‌ها کمک می‌کند تا نسبت به آینده خوش‌بین‌تر باشند و بر سازگاری زناشویی از طریق مهارت‌های حل تعارض در مواجهه با مشکلات زناشویی، اثر بگذارند (۵۶-۵۵). بنابراین، اعضای خانواده‌ای که از تاب‌آوری بالایی برخوردار هستند، در مواقعی که دچار اضطراب می‌شوند، به راحتی می‌توانند احساسات، هیجان‌ها و نیازهای خود را بیان کنند (۵۷) که سبب می‌شود بیشتر به اهداف مشخص شده‌ای که در زندگی زناشویی برای خود در نظر گرفته‌اند، برسند و در نتیجه، منجر به سازگاری بیشتر و شادی در خانواده می‌شود.

پیرامون فرضیه‌ی سوم مبنی بر این که امید از طریق میانجی سازگاری زناشویی موجب شادی در خانواده می‌شود، چنین به نظر می‌رسد که وجود امید در برابر موانع و استرس‌های محیطی، سبب می‌شود که فرد بتواند سلامت خود را در برابر این موانع حفظ کند و در برقراری روابط، لحظات شاد بیشتری را سپری کند (۱۷). پژوهشی نشان داد، کسانی که نسبت به آینده‌ی خود امیدوار بودند، از نظر فکری قوی‌تر و از نظر روان‌شناختی سالم‌تر از کسانی بودند که امیدواری کمتری را گزارش کرده بودند (۱۸). بنابراین، چنین ویژگی‌هایی در زوجین، می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ی سازگاری زناشویی بیشتری باشد و سرانجام، این مدل نشان داد که اگر افراد از سازگاری زناشویی بالایی برخوردار باشند، نتیجه‌ی این امر ایجاد شادی در خانواده‌ها می‌باشد. از آن جایی که ازدواج امنیت و نیازهای عاطفی افراد را ارضا می‌کند، رضایت از ازدواج عامل اصلی در شادی افراد می‌باشد (۵۸)؛ چرا که افراد با رضایت بالا از زندگی زناشویی، در روابط بین فردی تبادلات مثبتی دارند. برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند، هنگامی که زوجها از سازگاری زناشویی بالایی برخوردار باشند،

References

- Rao SL. Marital adjustment and depression among couples. *Int J Indian Psychol* 2017; 4(2): 34-42.
- Mutlu B, Erkut Z, Yildirim Z, Gundogdu N. A review on the relationship between marital adjustment and maternal attachment. *Rev Assoc Med Bras* (1992) 2018; 64(3): 243-52.
- Linley PA, Joseph S. Positive change following trauma and adversity: A review. *J Trauma Stress*

- 2004; 17(1): 11-21.
4. Masten AS. Risk and resilience in development. In: Zelazo PD, editor. *The Oxford handbook of developmental psychology: Self and other*. New York, NY, US: Oxford University Press; 2013. p. 579-607.
 5. Waller MA, Okamoto SK, Miles BW, Hurdle DE. Resiliency factors related to substance use/resistance: Perceptions of native adolescents of the southwest. *J Sociol Soc Welf* 2003; 30(4): 79-94.
 6. Luthar SS, Cicchetti D, Becker B. The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Dev* 2000; 71(3): 543-62.
 7. Huber CH, Navarro RL, Womble MW, Mumme FL. Family resilience and midlife marital satisfaction. *Fam J* 2010; 18(2): 136-45.
 8. Walsh F. A family resilience framework: Innovative practice applications. *Fam Relat* 2002; 51(2): 130-7.
 9. Hjermald O, Friberg O, Braun S, Kempnaers C, Linkowski P, Fossion P. The resilience scale for adults: Construct validity and measurement in a Belgian sample. *Int J Test* 2011; 11(1): 53-70.
 10. Lau YK, Ma JLC, Chan YK, He L. Risk and protective factors of marital adjustment to cross-border work arrangement of Hong Kong residents: The perspective of stationary spouses. *J Comp Fam Stud* 2012; 43(5): 715-30.
 11. Hellman CM, Pittman MK, Munoz RT. The first twenty years of the will and the ways: An examination of score reliability distribution on Snyder's Dispositional Hope Scale. *J Happiness Stud* 2013; 14(3): 723-9.
 12. Hoy BD, Suldo SM, Mendez LR. Links between parents' and children's levels of gratitude, life satisfaction, and hope. *J Happiness Stud* 2013; 14(4): 1343-61.
 13. Moraitou D, Efkliides A. The wise thinking and acting questionnaire: The cognitive facet of wisdom and its relation with memory, affect, and hope. *J Happiness Stud* 2012; 13(5): 849-73.
 14. Snyder CR. Hope and depression: A light in the darkness. *J Soc Clin Psychol* 2004; 23(3): 347-51.
 15. Chang EC, Banks KH. The color and texture of hope: Some preliminary findings and implications for hope theory and counseling among diverse racial/ethnic groups. *Cultur Divers Ethnic Minor Psychol* 2007; 13(2): 94-103.
 16. Valle MF, Huebner ES, Suldo SM. An analysis of hope as a psychological strength. *J Sch Psychol* 2006; 44(5): 393-406.
 17. Alidina K, Tettero I. Exploring the therapeutic value of hope in palliative nursing. *Palliat Support Care* 2010; 8(3): 353-8.
 18. Stevens R. Erik H. Erikson: Explorer of identity and the life cycle. New York, NY: Palgrave Macmillan; 2008.
 19. Olson JR, Goddard HW, Marshall JP. Relations among risk, religiosity, and marital commitment. *J Couple Relatsh Ther* 2013; 12(3): 235-54.
 20. Mahoney A. Religion in families 1999 to 2009: A relational spirituality framework. *J Marriage Fam* 2010; 72(4): 805-27.
 21. Hunler OS, Gencoz T. The effect of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction relationship. *Contemp Fam* 2005; 27(1): 123-36.
 22. Ellison CG, Trinitapoli JA, Anderson KL, Johnson BR. Race/ethnicity, religious involvement, and domestic violence. *Violence Against Women* 2007; 13(11): 1094-112.
 23. Allgood SM, Harris S, Skogrand L, Lee TR. Marital commitment and religiosity in a religiously homogenous population. *Marriage Fam Rev* 2009; 45(1): 52-67.
 24. Gaunt R. Couple similarity and marital satisfaction: Are similar spouses happier? *J Pers* 2006; 74(5): 1401-20.
 25. Dollahite DC, Lambert NM. Forsaking all others: How religious involvement promotes marital fidelity in christian, jewish, and muslim couples. *Rev Relig Res* 2007; 48(3): 290-307.
 26. Briscoe M. The separation of church and mate: how does church attendance impact marital satisfaction and why. *Undergraduate Research Journal for the Human Sciences* 2015; 14(1).
 27. Goddard HW, Marshall JP, Olson JR, Dennis SA. Character strengths and religiosity as predictors of marital satisfaction in a sample of highly religious and divorce-prone couples. *J Couple Relatsh Ther* 2012; 11(1): 2-15.
 28. Atkins DC, Kessel DE. Religiousness and infidelity: Attendance, but not faith and prayer, predict marital fidelity. *Marriage Fam* 2008; 70(2): 407-18.
 29. Kim HK, McKenry PC. The relationship between marriage and psychological well-being: A Longitudinal analysis. *J Fam Issues* 2002; 23(8): 885-911.
 30. Zimmermann AC, Easterlin RA. Happily ever after? Cohabitation, marriage, divorce, and happiness in Germany. *Popul Dev Rev* 2006; 32(3): 511-28.
 31. Stutzer A, Frey BS. Does marriage make people happy, or do happy people get married? *The Journal of Socio-Economics* 2006; 35(2): 326-47.
 32. Frey BS, Stutzer A. What can economists learn from happiness research? *J Econ Lit* 2002; 40(2): 402-35.
 33. Dolan P, Peasgood T, White M. Do we really know what makes us happy? A review of the economic literature on the factors associated with subjective well-being. *J Econ Psychol* 2008; 29(1): 94-122.
 34. Gatezadeh A, skandari h. Test Causal Model of depression on lifestyle through the mediation of social health and quality of life in adults in Ahvaz. *Journal of Psychological Models and Methods* 2018; 8(30): 123-40. [In Persian].
 35. Snyder CR. Hope and depression: A light in the darkness. *J Soc Clin Psychol* 2004; 23(3): 347-51.
 36. Kermani Z, Khodapanahi M, Heidari M. psychometrics features of the Snyder Hope Scale. *Journal of Applied Psychology* 2011; 5(3): 7-23. [In Persian].
 37. Argyle M, Crossland J. The dimensions of positive emotions. *Br J Soc Psychol* 1987; 26(2):127-37.
 38. Argyle M, Lu L. The happiness of extraverts. *Pers Individ Dif* 1990; 11(10): 1011-7.
 39. Ziapour A, Khatony A, Jafari F, Kianipour N. Correlation of personality traits with happiness among university students. *J Clin Diagn Res* 2018; 12(4): 26-9.
 40. Khodayarifard M, Shokouhi YM, Ghojari BB. Preparing a scale to measure religious attitudes of

- college students. *Journal of Psychology* 2000; 4(3): 268-85. [In Persian].
41. Ebrahimi A. Factor structure, reliability and validity of Religious Attitude Scale. *J Fundam Ment Health* 2008; 10(38): 107-16. [In Persian].
 42. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety* 2003; 18(2): 76-82.
 43. Habibi F, Safarzadeh S. Predicting job stress on the basis of coping strategies, spiritual intelligence and resilience in employees with chronic pains in National Iranian South Oil Fields Company. *Knowledge and Research in Applied Psychology* 2017; 18(3): 76-85. [In Persian].
 44. Busby DM, Christensen C, Crane DR, Larson JH. A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *J Marital Fam Ther* 1995; 21(3):289-308.
 45. Hollist CS, Miller RB. Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage. *Fam Relat* 2005; 54(1): 46-57.
 46. Isanezhad O, Ahmadi SA, Etemadi A. Effectiveness of relationship enhancement on marital quality of couples. *Journal of Behavioral Sciences* 2010; 4(1): 9-16. [In Persian].
 47. Ghasemi V. Structural equation modeling in social research with application of Amos Graphic. Tehran, Iran: Sociologists Publications; 2013. [In Persian].
 48. Fincham FD, Beach SRH. Of memes and marriage: Toward a positive relationship science. *J Fam Theory Rev* 2010; 2(1): 4-24.
 49. Stafford L, David P, McPherson S. Sanctity of marriage and marital quality. *J Soc Pers Relat* 2014; 31(1): 54-70.
 50. Mahoney A, Pargament KI, Jewell T, Swank AB, Scott E, Emery E, et al. Marriage and the spiritual realm: The role of proximal and distal religious constructs in marital functioning. *J Fam Psychol* 1999; 13(3): 321-38.
 51. Heaton TB. Religious Homogamy and marital satisfaction reconsidered. *J Marriage Fam* 1984; 46(3): 729-33.
 52. Williams LM, Lawler MG. Marital satisfaction and religious heterogamy: A comparison of interchurch and same-church individuals. *J Fam Issues* 2003; 24(8): 1070-92.
 53. Sullivan KT. Understanding the relationship between religiosity and marriage: An investigation of the immediate and longitudinal effects of religiosity on newlywed couples. *J Fam Psychol* 2001; 15(4): 610-26.
 54. Neff LA, Broady EF. Stress resilience in early marriage: can practice make perfect? *J Pers Soc Psychol* 2011; 101(5): 1050-67.
 55. Tugade MM, Fredrickson BL. Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *J Pers Soc Psychol* 2004; 86(2): 320-33.
 56. Bradley JM, Hojjat M. A model of resilience and marital satisfaction. *J Soc Psychol* 2017; 157(5): 588-601.
 57. Greeff AP, Ritman IN. Individual characteristics associated with resilience in single-parent families. *Psychol Rep* 2005; 96(1): 36-42.
 58. Rajput Nitu R. Marital adjustment and happiness. *Int J Indian Psychol* 2017; 5(1): 116-23.

Compiling the Model of Some Antecedents and Outcomes of Marital Adjustment

Sahar Khanjani-Veshki¹, Zabihollah Kaveh-Farsani², Nasim Jafari³, Shima Pasha⁴,
Kioumars Beshlideh⁵

Original Article

Abstract

Background: Marital adjustment can play a fundamental role in the couples' life. Marital adjustment affects couple's physical and mental health, and increases their ability to cope with the problems and stress-making factors. Therefore, the objective of the present study was to compile the model of some antecedents and outcomes of marital adjustment.

Methods: The present descriptive study was of correlational studies with structural equations modeling. The statistical population of the study included all married employees at University of Isfahan, Isfahan, Iran, from whom 172 people were randomly selected and responded to Snyder adults hope questionnaire, Oxford Argyle et al. happiness questionnaire, Busby et al. marital adjustment, Khodayarifard et al. assessment of religious tendency, and the scale of Connor and Davidson's resilience. Data analysis was performed by structural equation modeling using SPSS and AMOS software.

Findings: Suggested model of the study had a very good goodness of fit. The results showed the direct effect of religious tendencies, resilience, hope, and happiness on marital adjustment ($P < 0.01$ for all). Moreover, the results showed an indirect effect of religious tendencies, resilience, and hope on happiness through marital adjustment ($P < 0.05$ for all).

Conclusion: Marital adjustment is a protective factor for physical health and well-being, and a sign of a couple's progress and success. However, the existence of these effects depends on the degree of adjustment between the couple. Therefore, it is recommended to pay attention to variables such as resilience, religious tendencies, and hope, to improve marital adjustment and to create happiness and vitality in life.

Keywords: Hope; Happiness; Adjustment

Citation: Khanjani-Veshki S, Kaveh-Farsani Z, Jafari N, Pasha S, Beshlideh K. **Compiling the Model of Some Antecedents and Outcomes of Marital Adjustment.** J Isfahan Med Sch 2020; 38(569): 193-200.

1- Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Arak University, Arak, Iran

2- Assistant Professor, Department of Counseling, School of Literature and Human Sciences, Shahrekord University, Shahrekord, Iran

3- PhD in Family Counseling, School of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

4- Department of Counseling, School of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran

5- Professor, Department of Industrial and Organizational Psychology, School of Educational Sciences and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Corresponding Author: Sahar Khanjani-Veshki, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, Arak University, Arak, Iran; Email: s-khanjani@araku.ac.ir